

ORTADOĞU'DA İSTİKRAR SORUNU VE RADİKALLEŞME BAĞLAMINDA KADININ İSTİSMARI: YPG/YPJ ÖRNEĞİ

“

Kadınların radikalleşme bağlamında aktif rolünün bariz örneklerine IŞİD'de rastlanabilirken, PKK'nın Suriye kolu YPG örneğinde de kadın figürünün, terör örgütü propagandasında ve çatışma alanlarında başat bir konumda yer aldığı görülmektedir.

”

GÖKHAN BATU

Araştırmacı ORSAM

G enelgeçer bir algı olarak kadınların radikalleşme ve şiddete varan aşırı- lıkta oynadığı rolün pasif veya ikincil olduğu düşüncesinin yanlışlığı sair tecrübeler doğrultusunda kanıtlanmıştır. Geleneksel yaklaşımlarda kadınların rolünün ön- leyici faaliyetler boyutuyla sınır-

landırılması yönünde bir eğilim olmasına karşın, son yıllarda bu- nun değiştiği ve kadınların radi- kalleşme ve şiddete varan aşırı- lıkta bizatihi süreci kolaylaştıran ve teşvik eden konumda olabildiği artan bir şekilde kabul görür hâle gelmiştir. Bunun yanı sıra, sempati, radikalleşme ve şiddete varan aşırı- cılık gibi merhalelerin aşılması, yani eylem sahasına geçilmesi ile terörist aktivitelerin gerçekleşti-

rilmesinde de kadınların, örgüt üyeliğinden saldırıların failliğine kadar geniş bir çerçevede ve birçok konumda kendine yer bulabildiği müşahade edilmektedir. Kadınların radikalleşme bağlamında aktif rolünün bariz örneklerine IŞİD’de rastlanabilirken, PKK’nın Suriye kolu YPG örneğinde de kadın figürünün, terör örgütü propagandasında ve çatışma alanlarında başat bir konumda yer aldığı görülmektedir. İlaveten, Ortadoğu’da güvenlik ortamının ani ve kesif bir şekilde değişebilen doğası radikalleşmeyi kolaylaştıran bir unsurdur. Küresel ve bölgesel güçler tarafından bölgedeki topluluklar üzerinden yürütülen vekâlet savaşları da terör örgütlerine alan açabilmekte ve bunların eleman devşirmek üzere uyguladığı illegal stratejilere göz yumulmasını sağlamaktadır. Diğer bir ifadeyle bu durum, bölgedeki kitleler ve özelde

kadınlar üzerinde radikalleşme bağlamında menfi bir etkiye neden olabilmektedir.

İDEOLOJİK VE TEORİK BAĞLAM

YPG terör örgütü son yıllarda bölgedeki güvenlik ortamında seyreden istikrarsızlıktan en fazla faydalanan yapı olarak ön plana çıkmıştır. Evveliyatında ise terör örgütü lideri Abdullah Öcalan’ın, kadın örgütlenmesini, kullanılmayan muazzam bir potansiyel olarak değerlendirmesi ve kadını “özgürleştirme” iddiası, bu minvaldeki propaganda faaliyetlerinin kaynağı ve motivasyonu hakkında ipuçları vermektedir. Kadın ve sözde kadının özgürleştirilmesi olarak ortaya koyduğu kimliğin esasen terörizm literatüründeki radikalleşme formatıyla gayet uyumlu olduğu gözlemlenen Öcalan, kadına

dair bölgesel sosyolojik analizini yaparken insanlık tarihinin en büyük soykırımlarını gerçekleştiren Adolf Hitler’e dahi referans vermekten çekinmemiştir. Öcalan, Hitler’in “Halklar kadın gibidir” şeklindeki sözünü kendi yorumu ile sentezlemiş, kadının ve toplumun içinde bulunduğu duruma dair çıkarımlarda bulunmuştur. Bu ve benzeri yorum ve analizleri ile terör örgütü lideri, esasen kadını radikalleştirmede istismar edilebilecek alanları süzgeçten geçirmektedir.

Bu bağlamda YPG terör örgütü, kadınların örgütsel faaliyetlere katılımının arttırılması adına bölgeye dair sosyo-kültürel algılar üzerinden geliştirilen istismar alanlarını kullanmaya yönelik propaganda faaliyetleri yürütmektedir. Nitekim, son yıllarda PKK’nın yeni ideolojisi olarak sunulan Komünalizm ve

bunun cinsiyet eşitlikçi paradigma gibi bileşenleri de böyle bir propagandaya uygun zemin oluşturmaktadır. Bölgede, örgütün önerdiği, sözde toplumsal yaşamda hiyerarşiyi reddeden, dolayısıyla cinsiyet eşitlikçi bir çözümleme kılıfıyla sunulan yeni pratik üzerinden kadınlara yönelik hassas bir propaganda yayılmaktadır. Bunun aynı zamanda geleneksel aile yapılarına yönelik bir saldırı niteliğinde olduğu belirtilmelidir. Zira Öcalan da kadını “özgürleştirme” iddiasına adına aile yapısının çözümlenmesi üzerinde durmaktadır. Buna mukabil, mezkûr ideolojik propagandanın önerdiği formatın aksine, kalın çizgilerle devam eden örgüt içindeki hiyerarşi ve hâlen Suriye’deki Arap ve diğer etnik

unsurlar üzerinde şiddet yoluyla kurulan tahakkümün derin bir ontolojik çelişki ihtiva ettiğini hatırlatmakta fayda görülmektedir. Terör örgütü, Suriye’de illegal olarak kontrol altında tuttuğu bölgede kendisine muhalif Arap kabilelerin önde gelenlerini öldürmek ya da hapsedmek suretiyle bunları sindirmekte ya da bunları birbirlerine karşı oynayarak zayıf tutmaya çalışmaktadır. Dahası yalnızca Araplar değil, kendisine rakip olması muhtemel Kürt gruplara da müsaade etmemekte, alternatif siyasi yapıların ofislerini basmakta, temsilcilerini göz altına almaktadır. Bu minvalde örgütün cinsiyet eşitlikçi olarak tanıttığı yaklaşımlar da pratikte kadını istismarından başka bir şey değildir.

“

Çevre ve ekoloji gibi PKK/YPG’nin yeni ideolojik altyapısında çıkış noktası teşkil eden ve araçsallaşan söylemlere ek olarak kadın figürü de burada merkezî bir rol üstlenmektedir.

”

Terör örgütünün, kadını “özgürleştirme” iddiası söylemi üzerinden uyguladığı propaganda faaliyetinin son yıllarda ağırlıklı olarak iki temel amaca hizmet ettiği değerlendirilmektedir. İlk olarak şu ana kadar anlatıldığı üzere kadınların örgüt faaliyetlerine daha fazla çekilebilmesi amacıyla kadın örgüt üyeleri üzerinden güçlü bir savaşçı “amazon kadın” resminin yayılmasıdır. İkincisi ise mevcut uluslararası sponsorlarına, bölgede kadın-erkek eşitliğini savunan, açık, modern ve aydın bir görüntü sergilenmesidir. Özellikle IŞİD’in etkinliğini kaybetmesi sonrasında YPG’nin bölgedeki varlığı ve kendisine yapılan yardımların hem uluslararası hukuk hem de bölgesel konjonktür düzleminde giderek daha fazla sorunlu hâle gelmesiyle böylesi bir propagandanın işlevsel olarak kullanılmak istendiği değerlendirilmektedir. Çevre ve ekoloji gibi PKK/YPG’nin yeni ideolojik altyapısında çıkış noktası teşkil eden ve araçsallaşan söylemlere ek olarak kadın figürü de burada merkezî bir rol üstlenmektedir.

YPJ ÜZERİNDEN SÜREN PROPAGANDA

Bu kapsamda Suriye’de, YPG bünyesinde, PKK’nın formasyonunun

daha alt düzeyde kopyalanması suretiyle yalnızca kadınlardan müteşekkil sözde Kadın Koruma Birlikleri (YPJ) oluşturulmuştur. Bu yapı içindeki kadın sayısı birçok kaynakta binlerle ifade edilmektedir. Özellikle, ABD'nin yoğun hava desteğiyle yürütülen IŞİD'e karşı çatışmalarda ön plana çıkarılan YPJ'li teröristler, uluslararası medya tarafından "modern dünyayı IŞİD'den kurtaran kahramanlar" olarak sürekli gündeme taşınmaktadır. Bu uğurda, Batı desteği ve sponsorluğunda örgüte bağlı kadın teröristleri anlatan belgesel, sinema filmleri yapılmakta, kitaplar yazılmaktadır. Bu durumun bölgeye dair dizayn planları doğrultusunda sistematik bir çaba olduğu

değerlendirilmelidir. Diğer yandan bu çabalar, uluslararası kamuoyu nezdinde terör örgütüne ve faaliyetlerine meşruiyet alanı açma amacına hizmet etmektedir. Ancak Birleşmiş Milletler (BM) ve Human Rights Watch (HRW) gibi birçok sivil insan hakları örgütünün raporlarında da defaten yer verildiği üzere terör örgütü, küçük yaşta kız çocuklarını sistematik olarak örgüt saflarına katmakta ve insan hakları ihlallerinde bulunmaktadır. Nihayeten, uluslararası medyada YPG'nin ve özelde YPJ'nin yansıtılma şekli, dolaylı olarak örgütün kadınları ve çocukları istismarı bağlamında destekleyici bir propaganda dönüşmektedir.

“

Bölgedeki sosyo-kültürel ve ekonomik şartların, toplumların acılarının terör örgütleri adına geniş bir alan sağladığı müşahade edilmektedir. Kadınlar da bu radikalleşmeden payını almakta ve örgütsel süreçlere dâhil olmaktadır.

”

Kadınlar, Ortadoğu'da giderek artan bir şekilde terör örgütleri tarafından değerlendirilebilir insan kaynağı olarak görülmektedir. Bölgedeki devlet yapılarının zayıflığı istikrar ortamının sağlanamamasının yanı sıra çıkar çatışmaları, bölgesel güç mücadelesi ve vekâlet savaşlarının bir uzantısı olarak bölgede belirsizlikler artmakta; artan belirsizlikler radikalleşmenin önünü açmaktadır. Bu bağlamda bölgedeki sosyo-kültürel ve ekonomik şartların, toplumların acılarının terör örgütleri adına geniş bir alan sağladığı müşahade edilmektedir. Kadınlar da bu radikalleşmeden payını almakta ve örgütsel süreçlere dâhil olmaktadır. Sonuç olarak, IŞİD'in yükselişi ve örgüte kitlesel katılımlar sonrasında, Irak ve Suriye'de yaşanan gerilemeyle beraber YPG ve bu yapıya bağlı YPJ'ye ilişkin özellikle Batılı ülkelerde çelişkili bir politika sergilendiği görülmektedir. Bu örgüte yaklaşımda IŞİD kaynaklı öncelikli tehdit algılarının ve bölgeye yönelik uzun vadeli tahayyüllerin belirleyici olduğu gözlemlenmektedir. Ancak bu durum terörizmle mücadelenin ruhuna ve bu konuda uluslararası iş birliğine zarar vermektedir. ■